

Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi
Turkey Journal of Theological Studies
[Tiad-2017]

[Tiad], 2022, 6 (1): 138-155

**Anadolu Selçuklularının Birinci Haçlı Seferi'ni Durdurmadaki
Rolleri**

The role of the Anatolian Seljuks in confronting the First Crusade

Hüseyin ALİ

Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Ass. Prof. Dr, Agri Ibrahim Cecen University, Faculty Of Islamic Sciences

husen222@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-3237-1204

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 16.04.2022
Kabul Tarihi / Accepted : 12.06.2022
Yayın Tarihi / Published : 23.06.2022
Yayın Sezonu : Haziran
Pub Date Season : June

Atıf/Cite as: Ali, Hüseyin. "Anadolu Selçuklularının Birinci Haçlı Seferi'ni Durdurmadaki Rolleri". Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi. 6/1 (Haziran 2022): 138-155. <https://doi.org/10.32711/tiad.1104659>

İntihal/Plagiarism: Bu makale, Turnitin yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir/This article has been scanned by Turnitin.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Hüseyin ALİ).

Yayıncı / Published by: Mustafa YİĞİTOĞLU

Anadolu Selçuklularının Birinci Haçlı Seferi'ni Durdurmadaki Rollerini

Öz

Anadolu Selçukluları, Haçlı Seferlerinin en önemlisi ve en büyüğü sayılan ve dalga dalga gelen Birinci Haçlı Seferi'ne karşı koyma noktasında önemli bir rol oynamış, Haçlı ordularına karşı koymak için büyük uğraşlar vermişlerdir. Sultan I.Kılıç Arslan Keşiş Pierre L'Ermite'nin ordusunu yenerek darmadağın etmiş olmakla birlikte Selçuklular, İznik'i kaybettikten sonra bu saldırıyı izleyen prenslerin saldırılarına karşı direnemeyerek geri çekilmek durumunda kalmıştır. Bunun nedeni ise Haçlı ordularının sayıca çok üstün olması ve Bizans'la kurmuş oldukları ittifak diye değerlendiriliyor. Ancak buna rağmen karamsarlığa düşüp teslim olmamışlardır. Eskişehir (Dorileon) Muharebesi'nde Haçlı ordularına göğüs germişlerdir. Dolayısıyla Selçuklular, Haçlı ordularının ilerleyişini durdurmasalar da Haçlılara büyük kayıplar verdirmişlerdir.

Anadolu Selçukluları, Haçlı saldırılarına güç kaybettirerek Anadolu'daki ilerleyişlerini yavaşlatmışlardır. Buna karşılık Haçlılar, Suriye'de Anadolu'da karşılaştıkları direniş benzer direnişle karşılaşmamış, burada Kudüs'ü işgal ederek Haçlı kontlukları ve prensliklerini kurmayı başarmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Selçuklular, Anadolu, I. Kılıç Arslan, Birinci Haçlı Seferi, Keşiş Pierre L'Ermite.

The role of the Anatolian Seljuks in confronting the First Crusade

Abstract

The Anatolian Seljuks contributes immensely towards fighting the first missionary's ascending efforts with the all possibilities they've which results in the vanquishment of "Pierre L'ermite" (an armies from Catholic Church under the commander of the first crusaders in the world history) by Kilij Arslan I. However, after this the Seljuks could not resist the campaign of the princes due to their amount which is extremely large and their alliance with Byzantine so they retreated before them, after losing Iznik. However, they did not despair or surrender, as they confronted their army in a battle to defend "Eskişehir (Dorileon) " even though they cannot stop the mission but they created a big victory in making the crusaders loss huge amounts of their armies! Compared to Damascus where they succeeded in conquering the "al-Kuds (Jerusalem) " and reign their christian flags.

Keywords: Seljuks, Anatolia, Kilij Arslan I, first Christian armies (crusaders), Pierre L'Ermite.

Giriş

Miladi 11. yüzyıldan itibaren Bizans İmparatorluğu istikrarsızlaşarak zayıflamaya başladı. Buna karşılık Selçuklular ise güç kazanarak gelişip ileri gitmişlerdir. Böylece Bizans topraklarına yönelik oldukça güçlü akınlar düzenlediler. Bu akınlar sürerken Bizans toprakları içinde ilerleyen Selçuklular, birçok Bizans şehrine girip Orta Anadolu'ya yöneldiler. Bu akınlar sonucunda Malatya'yı fetheden Selçukluların bu askeri harekâtları Bizans İmparatorluğu'nu kaygılandırarak hiç beklemediği büyük ve tehlikeli bir çıkmazın içine sokmuş oldu. Selçuklu orduları, gücü ve savaşlara iyi bir şekilde hazırlanmasıyla biliniyordu. Bu ordular tam bir samimiyetle savaşmalarının aslında Allah yolunda cihat olduğuna inanıyorlardı. İşte Selçukluların kendi içlerinde taşıdıkları bu manevi ruh onları şiddetle Anadolu'ya yönelmeye itiyordu. 1071 yılında Selçuklular ile Bizans arasında yaşanan Malazgirt Savaşı, Selçukluların Bizanslılara karşı kazandığı zaferle sonuçlandı. Bu arada Bizans İmparatoru Romen Diyojen tutsak düştü. Savaştan zaferle çıkan Selçuklular ise Anadolu'ya yönelerek buraya yerleşme yoluna gittiler.¹

Malazgirt Savaşı'ndan sonra Papalık ve Avrupalı prensliklerinde İslam dünyasına karşı sefer düzenleme düşüncesi belirmeye başladı. Bunun sebebi ise Selçuklular Anadolu'nun büyük çoğunluğunu ele geçirmiş, 1085 yılında da Antakya geri alınmıştı. Suriye'nin de geneli ele geçirilmiş, Avrupa'dan gelen ve İstanbul üzerinden Filistin'deki kutsal mekânlara giden yol da Selçukluların denetimi altına girmişti.² Bunun sonucunda Batılı Hristiyanlar, Kutsal mekânlara giden yolun güvenliğini sağlayıp Filistin'i ele geçirmek amacıyla yoğun bir güç kullanmayı düşünmeye başladı. Böylece Bizans İmparatoru VII. Mihail, Papa VII. Gregorius'tan Bizans İmparatorluğu'nu Selçuklu saldırılarına karşı savunmak üzere destek istedi.³ Bunun üzerine Papa VII. Gregorius Avrupalı prenslerle temasa geçerek Bizans İmparatorluğu'nun Selçuklu Türklerinin baskısı altında yaşadığı sıkıntıları açıklayarak İmparatorluğun

¹ El-Feth Ali bin Muhammed el-Bündârî, *Târîhi devleti Âl-i Selcûk*, (Kahire: Şeriketu Tab'i'l-Kutubi'l-Arabiyyeti, 1900), 37-39.

² Işın Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 3. baskı (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020), 50.

³ Yusuf Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2021), 91.

neredeyse yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiş olduğunu bildirdi. Papa ayrıca bu prensleri, Müslümanların elinde bulunan Filistin'deki kutsal toprakları kurtararak geri almaya teşvik etti.⁴ Bu çerçevede Kutsal Roma İmparatoru IV. Heinrich'e mesaj göndererek kendisinden 50 bin atlı birlikten oluşan bir ordu hazırlamasını istedi. Papa, bizzat kendisi bu ordunun başında İstanbul'a gitmek ve burada Müslümanlara karşı savaş çağrısı yapmak üzere bir ayin düzenlemek istiyordu.⁵ Böylece Hazret-i İsa'nın kabri de kurtarılmış olacaktı.⁶ Ancak Papa ile İmparator IV. Heinrich arasında görüş ayrılığı çıktı ve IV. Heinrich Bizanslılara herhangi bir yardım göndermedi. Durum böyle olunca Bizans İmparatorluğu'nun Selçuklu tehlikesine karşı koymak için kendi öz güçlerine sığınmaktan başka çaresi kalmamıştı. Papa VII. Gregorius'un Müslüman Türkleri Anadolu'dan çıkarma uğraşının altında yatan gerçek neden ise Bizans imparatoruyla yakınlaşmak suretiyle Ortodoks kilisesi ile Roma kilisesinin birleştirilmesi olarak görünüyordu.⁷ İmparator I. Aleksios (1081-1118) döneminde ise Selçuklularla mücadele edip onları Anadolu'dan çıkarmaya yönelik yardım talepleri sürdü. İmparator I. Aleksios, Papa II. Urbanus'a mesaj gönderip bu doğrultuda bir talepte bulununca Papa, 1095 yılında Fransa'nın Clermont kentinde Avrupalı prenslerle bir araya gelerek onları silah taşımaya ve Hazret-i İsa'nın mezarını kurtarmaya davet etti.⁸ Papanın yaptığı bu çağrılardan kendisinin Avrupa'da yaşanan iç savaşlar nedeniyle buradaki Hristiyanlar arasında birliği sağlamak ve Müslümanların ilerleyişini durdurmak istediği sonucuna varıyoruz. Yani Papa, söz konusu savaşları genel olarak Müslümanlara doğru yönlendirerek Hristiyanlar arasındaki ihtilafları azaltmak ve bu arada Anadolu'daki Selçuklu Türklerinden de kurtulmak istemiştir.⁹

⁴ Mükerrimin Halil Yinanç, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020), 1/196.

⁵ Abdusselam Zeydan, *Henri er-Rabi İmbarator ed-Deoleti'r-Rumaniyyeti'l-Mukaddeseti*, el-Mevsuatu'l-Arabiyye, (Şam: Daru'l-Fikr, 2000), 21/678.

⁶ Ali Öngül, *Anadolu Selçukluları*, (İstanbul: Çamlıca yayınları, 2018), 30.

⁷ Zeydan, *Henri er-Rabi İmbarator ed-Deoleti'r-Rumaniyyeti'l-Mukaddeseti*, 21/678.

⁸ Hasan Habeşî, *el-Hurûbu's-Salibiyyetu'l-Uola*, (Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1947), 33-34; Ernest Barker, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, Tercüme: es-Seyyid el-Bâz el-Barînî, (Beyrut: Dâru'n-Nahdati-l-Arabiyye, 1967), 33; Yinanç, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, 1/196; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 25; Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, 91-92.

⁹ Jozef Nesim Yusuf, *el-Arabu ve'r-Rûmu ve'l-Lâtîn fi'l-Harbi's-Salibiyyeti'l-Uola*, (Beyrut: Dâru'n-Nahdati-l-Arabiyye, 1981), 310-311.

Bu Haçlı Seferlerinin başka bir nedeni de kutsal toprakları ele geçirmek ve Doğulu Müslümanların elindeki kaynakları kontrol altına alarak, buralarda Hristiyan kontlukların kurulmasını sağlamaktı.¹⁰

1. Selçukluların Keşiş Pierre L'Ermite Hamlesini Durdurması

Keşiş Pierre L'Ermite komutasındaki Haçlı orduları Batı Avrupa'dan yola çıkarak kalabalık topluluklar halinde İstanbul'a yöneldi. Haçlılar o kadar kalabalıktı ki onları görenler, dünya tümünden doğuya doğru hareket ettiklerini düşünürdü. Haçlılar 1096 yılında İstanbul'a ulaşmadan önce geçtikleri bölgeleri yağmalayarak yakıp yıktılar.¹¹

Araştırmacılar, Avrupalı avam tabakasındaki kalabalıkların katıldığı bu Haçlı seferi için "başıbozuk halklar" yakıştırmalarını yapıyor ki bu kalabalıklar serkeşlikleri ve düşüncesizlikleri ile dikkat çekiyordu. Bunun nedeni ise bu kalabalıkların halkların alt tabakalarından oluşması; asillerin, prenslerin ve kontların onlara katılmamış olmasıydı. Nitekim Haçlı Ordusunun başında Keşiş Pierre L'Ermite ve Walter Sans Avoir gibi bağnaz ve tutucu din adamları bulunuyordu.¹²

Keşiş Pierre L'Ermite İstanbul'a 30 Temmuz 1096'da ulaştı. Burada İmparator I. Aleksios, ordunun yemek ihtiyacının yanı sıra diğer bütün ihtiyaçlarının giderilmesini emretti. Ardından Selçuklulara karşı koyamayacaklarını bildiği için onlara Haçlı ordusunun geri kalan kısmı gelmeden Anadolu'ya geçmemeleri tavsiyesinde bulundu. Keşiş Pierre L'Ermite'in adamları ise İstanbul'daki sivil halka saldırıp kiliseleri yağmalamaya başladı. Durum böyle olunca İmparator onları derhal İstanbul üzerinden Anadolu 'ya geçirmek zorunda kaldı. İşte burada Haçlılar ile Selçuklular arasındaki askeri çarpışmalar başlamış oldu.¹³

¹⁰ Said Abdulfettah Aşûr, *el-Hareketu's-Salibiyye*, (Kahire: Mektebetu'l-Anclo Misriyye, 1971), 1/27, 42.

¹¹ Anthony West, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, Tercüme: Şukrî Mahmud Nedin, (Bağdat: en-Nibrasu li'n-Neşri ve't-Tevzi, 1967), 42; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 25-26; Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, 92.

¹² Ali's-Sallabî, *Devletu's-Selacika*, (Kahire: Muessesetu İkra, 2006), 458.

¹³ Suheyl Zekkâr, *el-Mevsuatu's-Şâmiyyeti fî Tarihi'l-Hurûbi's-Salibiyye*, (Şam: Dâru'l-Fikr, 1995), 6/79.

Bu Haçlı Seferi'nde Almanlar, Fransızlar ve İtalya'da yaşayan Lombardlar gibi çeşitli halklara mensup kimseler vardı. Sayıları ise 600 bini buluyordu.¹⁴

Türklerin kontrolündeki topraklara saldırmaya başlayan Haçlılar, Anadolu Selçuklularının başkenti olan İznik kapılarına dayandı. Renaud komutasındaki Almanlar, büyük miktarda yemek ve zahirenin bulunduğu İznik yakınlarındaki Kserigordon Kalesini ele geçirmeyi başardı.¹⁵

Sultan I. Kılıç Arslan Haçlıların İznik yakınlarına ulaştığını haber alır almaz büyük bir askeri birlik hazırlayarak Haçlıların işgal etmiş olduğu kale üzerine gönderdi. Selçuklu güçleri Haçlılara hücum edip kuşatma altına alınca kalede açlık ve susuzluk baş gösterdi. Sonunda susuzluktan bitkin düşüp Selçuklu ordusuna teslim oldular.¹⁶

Bu arada Keşiş Pierre L'Ermite'in karargahına aslı astarı olmayan çeşitli haberler ulaştı. Adamlarının arasında Almanların İznik şehrini ele geçirdiğine dair haberler yayılmaya başladı. Ancak öyle anlaşılıyor ki Sultan Kılıç Arslan'ın iki adamı bu haberi yaymayı başarmış, Almanların ganimetlere el koyduğu ve Keşiş Pierre L'Ermite'in adamlarına ganimetlerden bir şey vermediği bilgisini söz konusu habere eklemişti. Bu söylenti Haçlılar arasında yayılınca askerler komutanlarına baskı uygulamaya başladı. Sonra İmparator I. Aleksios'tan yardım almak amacıyla İstanbul'a gitmiş olan Keşiş Pierre L'Ermite'in dönmesini beklemeden yönlerini İznik'e doğru çevirdiler.¹⁷

Olaylar Sultan Kılıç Arslan'ın tasarlamış olduğu gibi gelişti. Güçleri tükenmiş olan Keşiş Pierre L'Ermite'in adamları İznik yönünde ilerlerken Selçukluların baskınına uğradılar. Selçuklular, Keşiş Pierre L'Ermite'in ordusunu, ormanlarla kaplı bir vadi olan Drakon vadisi yakınlarında imha etti.¹⁸ Bu yüzden batılı kaynaklarda Keşiş Pierre L' Ermite akınının sonu facia şeklinde geçiyor.¹⁹

¹⁴ Bilinmeyen Yazar, *Amâlu'l-Firence*, Tercüme: Hasan Habeşi, (Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1958), 20-21; Ali Sevim-Erdoğan Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi*, 3. baskı (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020),532; Ali Sevim, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, 5.baskı (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020),114.

¹⁵ Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 26; Zekkâr, *el-Mevsuatu's-Şâmiyyetu fi Tarihi'l-Hurûbi's-Salibiyye*, 6/79 80; es-Sallabî, *Devletu's-Selacika*, 459.

¹⁶ Bilinmeyen Yazar, *Amâlu'l-Firence*, 20-21; es-Sallabî, *Devletu's-Selacika*, 459; Yinanç, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, 1/198.

¹⁷ Steven Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, Tercüme: Nuruddîn Halil, (Kahire: el-Heyetu'l-Misriyati'l-Ammeti li'l-Kitâb, 1998), 1/285.

¹⁸ Işın Demirkent, "Kılıcarslan I", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002). 25/397.

¹⁹ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/223.

Selçuklular daha sonra Haçlı ordusundan geri kalanları takip ederek imha etmeyi sürdürdü. Ama İmparator I. Aleksios'un müdahalesi ile sağ kalmayı başaranlar kurtarılarak İstanbul'a geçirildi.²⁰

Bu sonuçla, Haçlılarla Selçukluların arasındaki ilk savaş tecrübesi sayılan Keşiş Pierre L'Ermite akınının tamamen başarısız olduğu kesinleşmiş oldu. Akının çeşitli siyasi ve askeri sonuçları olmuştur. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir: Haçlı ittifakı şunu anladı ki duygusal sebepler, ideolojik bağnazlık, kuru hamasetle ve askeri eğitim almamış savaşçılarla Selçuklu savaş kabiliyeti karşısında bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Dolayısıyla gelecekte askerî açıdan herhangi bir sonuç elde edebilmek için düzenli bir alternatif askeri kabiliyetin oluşması gereklidir. Çarpışmalarda binlerce Haçlı askerinin can vermesi Batı Avrupa halklarının faciadan Bizans İmparatorunu sorumlu tutmasına neden oldu. Oysa İmparator I. Aleksios, Keşiş Pierre L'Ermite ordusuna destek birliklerinin beklenmesi gerektiğini ve düzenli bir saldırı yapmaları gerektiğini söylemişti. Ancak onu dinlemedileri gibi öğütlerini de dikkate almadılar. Nitekim daha sonra'ya Batı Avrupalılar bölgeye ulaşan her Haçlı gücünün uğradığı yenilginin, çeşitli nedenlerle hedeflerini gerçekleştirememesinin sorumluluğunu Bizans İmparatorluğu'na yükleyecekti. Halbuki Bizans İmparatorluğu'nun bu durumdan sorumlu olduğu kesinlikle düşünülemez. Keşiş Pierre L'Ermite'in uğramış olduğu başarısızlık Batı Avrupa ile Bizans arasında oluşan ve daha sonraları 1204 yılında Haçlıların Bizans İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'a girmesiyle birlikte yaşanan faciayla birlikte zirveye çıkan kin ve nefret birikimine bir yenisini eklemiş gibi görünüyor.²¹

2. Selçukluların 1097 Yılındaki Prensler Hamlesine Karşı Koyması

Bu hamle bir önceki hamleden daha düzenli bir hamleydi. Avrupalı prensler nispeten disiplinli ve düzenli ordularıyla birlikte peş peşe İstanbul'a geldi. Bunların başında Godefroy de Bouillon ve kardeşi I. Baudouin, Kont Raymond,

²⁰ Bilinmeyen Yazar, *Amâlu'l-Firence*, 21-22; Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, Sevim-Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi*, 532; 1/223; es-Sallabî, *Devletu's-Selacika*, 460.

²¹ Muhammed Munis Avvad, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, (Kahire: Ayn li'd-Dirasati ve'l-Buhûsi'l-İnsaniyyeti ve'l-İctimaiyye, 2000), 72.

I. Boemondo ve yeğeni Tancred vardı.²² Bu ordudaki asker sayısının ise yaklaşık 150 bin olduğu tahmin ediliyordu.²³

Prensler daha sonra İmparator I. Aleksios'la bir araya gelerek kendisiyle ittifak kurdular. İmparator ise onlara ellerinde bulunan tüm şehirleri Bizans İmparatorluğu'na teslim etme şartını koştı. O da buna karşılık onlara yardım, zahire ve silah sağlayacaktı. Böylece prenslerle imparator arasında anlaşma sağlanmış oldu.²⁴

Haçlılar İstanbul'dan ayrılarak Anadolu'nun yolunu tuttular. İlk kuşattıkları şehir İznik oldu. Daha sonra 1097 yılında şehre karşı saldırıya geçip surlarını yıkmaya giriştiler. Bunun üzerine şehir halkı Sultan Kılıç Arslan'a elçi gönderip yardım istedi.²⁵

Sultan Kılıç Arslan ise başkent dışında Malatya şehrini kuşatmaktaydı ve ordusunun büyük çoğunluğu yanında bulunuyordu. İznik'te ise şehri korusun diye küçük bir birlik bırakmıştı. Başkentinin Haçlı saldırısına maruz kalabileceğini aklına getirmemişti. Nitekim eşini, malını mülkünü İznik'te bırakmış sefere çıkmıştı.²⁶ Öyle anlaşılıyor ki Haçlı tehlikesinin ne denli büyük bir tehlike olduğunu bilmiyordu. Keşiş Pierre L'Ermite'e karşı kazandığı zafer, Haçlı tehlikesini hafife almasına neden olmuş gibi görünüyor. Bu arada kendisine, Bizanslılar ile Haçlı prensler arasındaki ilişkiler ile ilgili yanıtıcı bilgiler verilmiş, aralarındaki anlaşmazlıklar ile ilgili abartılı şeyler söylenmişti. Bu yüzden Haçlıların Anadolu'ya yayılmasının geç olabileceğini düşünmüştü.²⁷

Sultan Kılıç Arslan Haçlıların başkentini kuşatmış olduğunu haber aldığı anda iki adamını İznik'e gönderdi. Şehre göl üzerinden giren bu iki adam şehir halkını direnmeye devam etmesi konusunda teşvik ederek sultandan getirdikleri şu teşvik amaçlı mesajı iletiler: "Sizleri kendi şehrinizde kuşatmış bulunan şu sefil barbarların gelişi sizi korkutmasın. Ben onlara karşı koymak için içinde birçok güçlü komutanın bulunduğu büyük bir ordu hazırlamış

²² Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*,29; Bilinmeyen Yazar, *Amâlu'l-Firence*, 23; Öngül, *Anadolu Selçukluarı*, 33; Avvad, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, 72.

²³ Raymond of Aguilers, *Tarihu'l-Firence Çuzâtu Beyti'l-Makdis*, Tercüme: Hüseyin Atiyye, (İskenderiye: Dâru'l-Marifeti'l-Camiiyye, 1989), 79.

²⁴ Sevim-Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi*,533; Sevim, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, 115.

²⁵ Zekkâr, *el-Mevsuatu's-Şâmiyyeti fi Tarihi'l-Hurûbi's-Salibiyye*, 6/89-91.

²⁶ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/284-285; Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, 93.

²⁷ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/284-285.

bulunuyorum. Başka bir ordunun daha gelmesini bekliyorum ki bu ordu da ulaşmak üzeredir. Bu birlikler tek bir orduda birleştiği zaman Haçlı karargahlarına ani baskın düzenleyeceğiz. Biz onlara dışarıdan hücum ettiğimiz zaman sizler anında yardımımıza koşun ve kapıları açmaya hazır olun. Onların çokluğu sizi asla korkutmasın. Çünkü onlar batıdaki uzak memleketlerden gelmiş, bu da onları bitkin düşürmüştür. Onlar bu yolu atmadan kat etmiş, kendi eşyalarını sırtlarında taşımışlardır. Onların yaptığı büyük yığınaklar karşısında nasıl zafer kazandığımızı hatırlayın. Rahat olun, korkmayın düşmandan kurtulacağız ".²⁸

Güneyde bulunan Sultan Kılıç Arslan ordusuyla birlikte gelerek²⁹ 1097 yılı Mayıs ayının 21'inde İznik etrafındaki ovaya ulaştı. Ondan sonra şehre girebilmek umuduyla Haçlılara karşı saldırıya geçti. Sultan ve ordusu metanetle savaşın Haçlılara büyük hasarlar verilmeyi başardıysa da İznik kuşatmasını yarmayı başaramadı. Dolayısıyla Haçlı saflarını aşamamış ve şehre girememişti. Bu yüzden Haçlı ordularının büyüklüğü karşısında başvurulacak en mantıklı yolun çekilmek olduğunu düşündü.³⁰

Sultan Kılıç Arslan'ın başlatmış olduğu taarruzun başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen İznik içerisindeki Müslüman Türkler direnişlerini sürdürüp Haçlılara karşı koydular. Şehir içindeki savunma noktalarından yararlanan halka zahire ise göl ulaşmaktaydı. Sonunda Haçlıların şehrin surlarını aşma girişimleri başarısızlıkla sonuçlandı. Buna karşılık Haçlılar, Müslüman şehitlerin kafalarını keserek mızrak uçlarına geçiriyorlardı İznik'i savunan insanların morallerini bozmak amacıyla sergiliyorlardı.³¹

İmparator I. Aleksios'un İznik gölüne gemilerini göndermesiyle birlikte İznik'te Müslümanların durumu kötüye gitmeye başladı. İmparatorun gönderdiği gemiler göl yolunu keserek İznik'e zahire, yemek ve yardımların ulaşmasına engel oldu. Bunun üzerine şehri savunan Müslümanlar Bizanslılarla

²⁸ Surlu William, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, Tercüme: Hasan Habeşî, (Kahire: el-Heyetu'l-Ammetu'l-Misriyyetu li'l-Kitab, 1991), 1/202.

²⁹ Surlu William, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, 1/203.

³⁰ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/287; Mehmet altay Köymen, *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu,2020), 298; Sevim-Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi*, 533; Sevim, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, 115; Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, 94.

³¹ Surlu William, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, 1/205; Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/288.

görüşmelere başlamak zorunda kaldı. Müslümanlar can güvenliklerinin sağlanması ve şehri terk etmelerine izin verilmesi şartıyla şehri teslim etmeyi kabul edince Bizans ordusu kuşatma altındaki İznik'e girdi.³²

İznik'te Müslümanlar, kan döküp insanların malını mülkünü yağmalamaya can atan Haçlılarla başa çıkamayacaklarını anladıkları için Bizanslılarla uzlaşıp şehri teslim etme yoluna girmişlerdir. Bizanslıların İznik'i geri alıp Haçlıların şehre ancak Bizans ordusunun koruması altında girmesine rağmen İznik'in düşmesi Haçlıların Müslümanlara karşı sağladığı ilk zafer sayılmaktadır. Bu durum Haçlıların morallerini düzelterek Anadolu içlerine yayılıp Suriye'ye yönelmelerini sağladı.³³

3. Eskişehir Savaşı (Dorileon Muharebesi-1097)

Anadolu'daki Müslüman Beyler ve hükümdarlar İslam alemini istila ederek herkesi tehdit etmeye başlayan bir tehlike oluşturan Haçlılara karşı koymak üzere aralarındaki anlaşmazlıkları bir kenara bırakıp güç birliği etme kararı aldılar. Bunun sonucunda Gümüştekin Danişmend Ahmed Gazi ve Kayseri hükümdarı Hasan Bey, Sultan Kılıç Arslan'a katılma kararı aldılar. Güç birliği yapan bu hükümdarlar, 26 Haziran 1097'de İznik'ten Dorileon'a yönelen Haçlılara karşı koymak için Surlu William'ın 150 askerden oluştuğu tahminini yürüttüğü büyük bir güç oluşturdu.³⁴

Sultan Kılıç Arslan komutasındaki Selçuklu ordusu Eskişehir'in kuzeyi yönünde ilerleyerek Dorileon bölgesinde pusuya yattı. Burada askerlerini tepelere konuşlandıran Sultan Kılıç Arslan Haçlıların gelmesini beklemeye koyuldu. Haçlılar bölgeye 1 Temmuz 1097 sabahı ulaştı. Selçuklular onlara ani bir şekilde saldırmak suretiyle bocalamalarına yol açtı. Tam I. Boemondo komutasındaki birliği neredeyse imha etmek üzereyken Godefroy komutasındaki birlikler savaş meydanına ulaştı. Acele etmesi için Godefroy'e mesaj gönderen I. Boemondo, savaşın istilacı Haçlılar lehine seyrinin değişmesini sağladı. Bunun sonucunda Kılıç Arslan geri adım atıp çekilmek

³² Bilinmeyen Yazar, *Amâlu'l-Firence*, 36-37; Surlu William, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, 1/218; Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/289; Avvad, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, 76; es-Sallabî, *Devletu's-Selacika*, 463; Sevim-Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi*, 533; Sevim, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, 115; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 32; Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, 95.

³³ Fûşîye eş-Şarterî, *Tarihu'l-Hamleti ila Beyti'l-Makdis*, Tercüme: Ziyad el-Aselî, (Amman: Dâru's-Şurûk, 1990), 47; Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/289.

³⁴ Surlu William, *el-Hurûbu's-Salibiyye*, 1/228; Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/293-294; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 33.

zorunda kaldı. Haçlılar da büyük miktarda mal ve paranın bulunduğu karargâha girmiş oldu.³⁵ Haçlı Seferlerinin tarihini yazan Runciman, savaşta Haçlıların zafer kazanmasının ana nedeninin Selçukluların I. Boemondo ordusunu kısaç içine alarak kaçış yolu bırakmaması olduğunu, bunun sonucunda Haçlıların tutsak düşüp köle olma korkusuyla canla başla savaşmalarına neden olduğunu belirtiyor.³⁶Bundan sonra Haçlılar hızla Anadolu içlerinde ilerlemeye başladı. Sultan Kılıç Arslan ise kalabalık Haçlı gruplarına karşı koymak üzere yardım etmeleri için Doğu Selçukluları ve Müslüman beylerle temasa geçme fırsatı bulamadı.³⁷

Böylece durdurulamayan Haçlılar, Türklerin savaşta büyük kahramanlıklar göstermelerine rağmen sonunda Konya'yı ele geçirdiler. I.Boemondo'ya eşlik eden adı bilinmeyen Normandiyalı tarihçi bile Türklerin kahramanlıklarından övgüyle söz ederek güç ve cesaret olarak onlara denk gelecek kimse bulunmadığını belirtiyor. Sultan Kılıç Arslan, Haçlı ordularına karşı koyamayacağını anladığı için geri çekilme alıp yardımına gelenlere de Haçlıların beklediğinden çok daha güçlü ve sayıca çok daha fazla olduğunu, dolayısıyla onları durduramayacağını bildirdi.³⁸

Sultan Kılıç Arslan, Türklerden köy ve kentleri boşaltıp aileleriyle birlikte Anadolu'daki başka yerlere taşınmalarını istedi. Onlar da emirlerini yerine getirip Haçlıların işine yarayabilecek her şeyi itlaf edip yaktılar. Kuyuların içini doldurup su kaynaklarını tahrip ettiler. Günümüzde "yanık toprak politikası" olarak bilinen taktiği uygulayan Kılıç Arslan, Dorileon'dan Konya'ya doğru ilerlerken susuzluk ve açlıkla boğuşmaya başlayan Haçlılara büyük hasarlar verdimeni başardı. Yine de Konya'yı ele geçirdikleri zaman kısmen de olsa su ve yemek bulabildiler. Konya'dan çıkıp ilerleyişlerini sürdürmek istediklerinde ise Gümüştekin Danişmend Ahmed Gazi ile Kayseri hükümdarı Hasan Bey

³⁵ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/295; Aşûr, *el-Hareketu's-Salibiyye*, 1/135. Sevim, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, 115; Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, 96.

³⁶ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/295.

³⁷ Muhammed el-Arûsî, *el-Hurûbu's-Salibiyyetu fî'l-Maşriki ve'l-Mağribi*, (Tunus: Dâru'l-Kutubi's-Şarkiyye,1954), 32-33.

³⁸ Bilinmeyen Yazar, *Amâlu'l-Firence*, 42; Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/297-298; Öngül, *Anadolu Selçukluları*, 34.

onlara karşı koymak istediye de bu girişimlerinden herhangi bir sonuç alamadılar. Haçlılar ilerleyişlerini sürdürüp Kilikya'ya kadar vardılar.³⁹

4. Birinci Haçlı Seferinin Son Dalgalarına Karşı Koyma Girişimleri

Bir dizi savaştan sonra Haçlı prensleri, Kudüs Haçlı Krallığı ve başka bir Haçlı kontluğu olan Trablus Kontluğu'na ek olarak Urfa Kontluğu ve Antakya Prinkepliği'ni kurmayı başardılar.⁴⁰ Haçlılar, ondan sonra nüfuzlarını Anadolu içlerine yaymaya çalıştılar. I. Boemondo, Malatya'yı ele geçirmek üzere Kuzeye yöneldi. Ancak ona karşı çıkan Gümüştekin Danişmend Ahmed Gazi 1100 yılında kendisini yenilgiye uğratarak tutsak etti.⁴¹

Prensler akını ve bu prenslerin bağımsız prenslikler kurmayı başarmalarının yanı sıra Kudüs'ü de ele geçirmeyi başarmaları ile ilgili haberler Avrupa'ya ulaşır ulaşmaz insanlar galeyana gelerek kalabalıklar halinde bazı prenslerin emrine girdi. Amaçları doğuya geçip daha fazla Müslüman toprağı ele geçirmektir. Böylece Lombardlar 1100 yılında Halkın Haçlı Seferi olarak adlandırılan sıradan kimselerin katılımıyla gerçekleşen bir akın çerçevesinde İstanbul'a ulaşmış oldu. Bu akın tam da Keşiş Pierre L'Ermite akınına benziyordu. Lombardlar, Rum halkına karşı tahrip ve yağma siyaseti uygulayarak halka saldırmaya başladı. Bunun üzerine İmparator I. Aleksios, vakit kaybetmeden onları Anadolu'ya geçirmek zorunda kaldı. Anadolu'ya geçen bu Haçlılar İzmit'e yerleşmeyi tercih etti.⁴²

Daha sonra başka Haçlı grupları da İstanbul'a ulaştı. I. Aleksios, Frenkler ve Almanlardan oluşan bu gruplara da İzmit'e geçmeleri için yardımcı oldu. Ayrıca Lombardlar'a katılmalarını salık verdi. Bu grupların komutanlığını ise prens Raymond üstlendi. Bizans imparatoru I. Aleksios ile eş güdüm içinde hareket eden Raymond, İznik - Dorileon - Konya üzerinden Suriye'ye geçmek istiyordu. Ancak Lombardlar emrine uymayıp Ankara'yı ele geçirdikten sonra I. Boemondo'yu tutsaklıktan kurtarmak ya da en azından Niksar ve Sivas'ı

³⁹ Bilinmeyen Yazar, *Amâlu'l-Firence*, 43, Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 1/300-301.

⁴⁰ Işın Demirkent, "Haçlılar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996). 14/530-531.

⁴¹ Ali b. Ebi'l-Karam Muhammed b. Muhammed b. Abdilkerim İbn el-Esir el-Cezerî, *el-Kamil fi't-Tarih*, thk.Ömer Abdusselam Tedmüri, (Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1997), 8/438; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 37-38.

⁴² Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 2/50-51.

tahrip etmek suretiyle intikamını almak amacıyla Danişmendilere saldırmak üzere doğuya doğru yöneldiler.⁴³

5. Merzifon-Ereğli Savaşı (1101)

Haçlılar Anadolu içlerine ilerleyerek Akşehir'e kadar ulaştılar. Şehri tahrip ettikten sonra Doğu istikametinde ilerlemeye devam ederken zahireleri tükenmeye başladı. Çünkü halk kuyuları yıkıp suyollarını bozmuştu. Bu arada Danişmendiler, Haçlılarla bir meydan muharebesinde karşı karşıya gelmek yerine vur kaç taktiği uyguladı.⁴⁴

Daha sonra Danişmendiler, başkentleri olan Sivas'ı hedef alan Haçlı - Bizans saldırısına karşı koymak üzere diğer bölgelerin beylerinden yardım istedi. Aynı şekilde Sultan Kılıç Arslan'ın yanı sıra Halep hükümdarı Tutuş oğlu Rıdvan'dan yardım istediler. Müslüman Beyler iş birliği yapma kararı aldılar ve yeni Haçlı saldırısına karşı koyabilmek için aralarında askeri ittifak kurma yoluna gittiler. Ardından Sultan Kılıç Arslan ile Tutuş oğlu Rıdvan, Gümüştekin Danişmend Ahmed Gazî'ye yardım etmeye başladılar. İşin başında Haçlılara karşı "yanık toprak politikası" izleyerek açlık ve yorgunluktan bitkin düşmelerini sağladılar.⁴⁵

Ondan sonra Haçlı ordusu Danişmendilerin topraklarına, yani Amasya yakınlarında bulunan Merzifon'a ulaştılar. Türkler Haçlı ordusunun bitkin düştüğünü anladıkları an Haçlılara saldırmaya karar verdiler. Savaş 5 Ağustos 1101 günü Sultan Kılıç Arslan komutasında başladı. Çok geçmeden Haçlılar güç kaybetmeye başladı ve çarpışmaların baskısına dayanamayıp savaş alanından kaçtılar. Kadınlarını ve rahiplerini geride bırakan Haçlıların komutanı prens Raymond da küçük bir tepeye sığınarak korunmaya çalıştı. Daha sonra Fransızlar ve Almanlar gelip kendisini kurtardı. Zafer kazanamayacağını anlayan Raymond sonunda geceleyin kaçıp gitti. Peşinden bıraktığı Haçlı

⁴³ Demirkent, "Haçlılar", 14/532; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 39.

⁴⁴ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 2/51.

⁴⁵ Köymen, *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, 299; Demirkent, "Haçlılar", 14/532; Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 2/51- 52; Öngül, *Anadolu Selçukluları*, 43; es-Sallabî, *Devletü's-Selacika*, 557-558.

karargâhı ve muharip olmayan kimseler ise Türklerin eline ganimet olarak geçti.⁴⁶

Savaşın sonra sadece atlıların canlarını kurtarabildikleri bir takip süreci başladı. Haçlılar büyük kayıplar vermiş, büyük miktarda silah ele geçiren Türkler ise çok sayıda kişiyi tutsak almıştı. Raymond vakit kaybetmeden Karadeniz kıyılarında Sinop yakınlarında bulunan Bafra'ya geçti. Orada bir Bizans gemisiyle İstanbul'a geçti.⁴⁷ Bu arada İbn Esîr onlardan kurtula kurtula sadece 300 kişinin kurtulduğunu belirtiyor.⁴⁸

Bu zaferden sonra Müslümanlar Anadolu'da Sultan Kılıç Arslan'ın etrafında kenetlendi. Ayrıca çok sayıda Türk de Kılıç Arslan'ın saflarına katıldı. O da ordusunu yeniden toparlama imkân buldu. Böylece Avrupa'dan gelen yeni Haçlı destek birliklerini de imha etmeyi başardı. Lombardların yüzlercesini imha ettikten sonra büyük bir Fransız ordusunu Konya yakınlarında mağlup etti. Ondan sonra Konya'yı geri alarak başkent yaptı.⁴⁹

Ardından 5 Eylül 1101 tarihinde Konya yakınlarındaki Ereğli'de, Ereğli Savaşı olarak bilinen başka bir meydan muharebesi yaşandı. Burada da Sultan Kılıç Arslan Haçlılara karşı üçüncü zaferini kazandı. Sultan Kılıç Arslan, binlerce Haçlı askerini ortadan kaldırarak Haçlıların Anadolu'dan Suriye'ye geçerken kullandığı Anadolu yolunu kapattı.⁵⁰

Kılıç Arslan'ın bundan önce girdiği savaşların bazı sonuçları:

Selçuklular, Dorileon'da yaşadıklarının öcünü alarak Anadolu'daki konumlarını güçlendirdiler ve bir daha kimse onları Anadolu'dan çıkaramadı. Bu arada birbirini izleyen zaferler de morallerini yükseltti. Bunun sonucunda Suriye'ye gitmek için geçilmesi gereken Anadolu yolu, ilk Haçlı grupları geçmeyi başarmış olsa da Bizans ve Haçlı orduları açısından güvenli bir yol olmaktan çıktı. Bunun bir sonucu olarak Haçlı göçmenler de büyük ordular içinde olmadıkları sürece bu kara yolunu kullanmaktan çekinir hale geldiler. Dolayısıyla önlerinde kala kala deniz yolu kalmıştı. Yine bu kara yolu uzun

⁴⁶ Muhammed Suheyl Takkuş, *Tarihu Selacikati'r-Rûm fî Asya's-Suğra*, (Beyrut: Dâru'n-Nefais,2002), 98-99; Demirkent, "Haçlılar", 14/532; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 43; Ayönü, *Selçuklular ve Bizans*, 98-99; Öngül, *Anadolu Selçukluları*, 43-44.

⁴⁷ Runciman, *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*, 2/51-52; es-Sallabî, *Devletu's-Selacika*, 557-558; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 46.

⁴⁸ İbn el-Esîr, *el-Kamil fî't-Tarih*, 8/473.

⁴⁹ Demirkent, "Haçlılar", 14/533; Sevim-Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi*, 534.

⁵⁰ Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 49; Öngül, *Anadolu Selçukluları*, 44.

yıllar boyunca Haçlıların geçemediği bir yol olma özelliğini korudu. Önemli sonuçlardan biri de Haçlıların başlarına gelen önemli musibetlerden biri de Bizanslıları sorumlu tutarak onların sorumluluğunu onlara yüklemesiydi.⁵¹ Bir başka sonuç ise Kılıç Arslan'ın ve Anadolu Türklerinin bu zaferlerden sonra büyük bir itibar kazanmasıydı. Bunun sonucunda Kılıç Arslan İç Anadolu'da yeniden hakimiyeti sağlayarak geri aldığı kendi başkenti Konya'ya yeniden dönüp yerleşti. Konya'nın İstanbul'u Suriye'ye bağlayan ana yolun üstünde yer alması önemini artırmaktaydı. Bir başka önemli sonuç da Danişmendlilerin Fırat bölgesinde herhangi bir engelle karşılaşmadan fetihlerine yeniden başlamaları ve yönetimlerinin altına geçen bölgelerin Urfa Kontluğu'nun etrafına kadar yaklaşmış olmasıydı.⁵²

SONUÇ

1101 yılı Haçlı Seferlerine karşı kazanılan başarı, Türk milletinin Anadolu'daki varlığı ve geleceği bakımından bir dönüm noktası olmuştur. Bu savaşların başarıya ulaşması, Türk dünyası için bir "varlığını koruyabilme" mücadelesi sergilemekte olup, Anadolu'nun artık bir Türk yurdu olduğu gerçeğini de ispatlamak gibi çok önemli bir anlam taşımaktadır. Çünkü Türkler, dört yıl önce, 1097'de Birinci Haçlı Seferi sonunda Ege ve Marmara bölgelerindeki topraklarını kaybederek orta-Anadolu'ya çekilmek zorunda kalmışlardı. Kılıç Arslan dört yıldan beri Haçlıların ülkesine verdiği zararları onarmaya çalışıyordu. Gerek Bizans gerekse doğu sınırlarındaki Türk beyleriyle ilişkilerini iyi şekilde yürütmek ve devletini yeniden düzene sokup siyasi gücünü kuvvetlendirmek çabası içindeydi. Fakat yeni bir Haçlı darbesi, bu kalkınma ve güçlenme gayretlerini kırabilirdi; hattâ Türkleri Orta-Anadolu'dan bile uzaklaşmaya zorlayabilir ve tamiri olmayan bir dağılmaya olabilirdi. Bu durum göz önüne alındığında, 1101 yılında kazanılan başarının ne kadar geniş kapsamlı ve kesin sonuçlu olduğu anlaşılır. Öyleyse, 1101 yılında kazanılan bu başarıların Türkleri Anadolu'dan söküp atmak ve bu toprakları bizzat ele geçirmek düşünce ve hedefi ile sahneye konulmuş Haçlı seferlerinin amacını yok ettiğini, Haçlı hareketine ilk darbeyi vurduğunu ve Türk milletinin

⁵¹ Takkuş, *Tarihu Selacikati'r-Rûm fî Asya's-Suğra*, 101; Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, 50.

⁵² es-Sallabî, *Devletu's-Selacika*, 560.

gelecekteki kaderini etkileyecek olumlu gelişmelerin temel taşıını teşkil ettiğini kabul etmek doğru olur. Aynı zamanda 1101 yılı başarısı, yenilmez Haçlı şövalye İmajının yıkılmasına neden olmuş ve Türklerin ilk Haçlı seferi sırasında zayıflamış olan kendilerine güven duygularını en şerefli şekilde yeniden kazanmalarını sağlamıştır.

Ayrıca bu başarı, bundan sonra Anadolu'nun yabancılar tarafından değil işgalini, bu topraklardan geçmek imkânını bile ortadan kaldıran yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bundan böyle İstanbul'dan Suriye'ye, Anadolu'nun kuzeybatısından güneydoğusuna doğru uzanan çapraz yol, gerek Bizans gerekse Batı dünyasının Haçlı orduları için kesinlikle kapanmıştı. Her ne kadar 1147/48 ve 1190 yıllarında yapılan Haçlı seferleri sırasında Alman ve Fransız orduları Anadolu'dan Suriye'ye geçiş yolunu zorlamaya çalışmışlarsa da hiçbir başarı elde edememişlerdir. Başka bir deyişle, Bizans'ın elinde kalan arazi dışında Anadolu toprakları Haçlı saldırısı tehdidinden kurtulmuştur.

Kaynakça / Reference

Aşûr, Said Abdulfettah. *el-Hareketu's-Salibiyye*. Kahire: Mektebetu'l-Anclo Misriyye, 1971.

Avvad, Muhammed Munis. *el-Hurûbu's-Salibiyye*. Kahire: Ayn li'd-Dirasati ve'l-Buhûsi'l-İnsaniyyeti ve'l-İctimaiyye, 2000.

Ayönü, Yusuf. *Selçuklular ve Bizans*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2021.

Bilinmeyen Yazar. *Amâlu'l-Firence*. Tercüme: Hasan Habeşî, Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1958.

Demirkent, Işın. "Haçlılar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/530-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Demirkent, Işın. "Kılıcarslan I". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/397. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Demirkent, Işın. *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*. 3.baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.

el-Arûsî, Muhammed. *el-Hurûbu's-Salibiyyetu fi'l-Maşriki ve'l-Mağribi*. Tunus: Dâru'l-Kutubi's-Şarkiiyye, 1954.

el-Bündârî, el-Feth Ali bin Muhammed. *Târîhi devleti Âli Selcûk*. Kahire: Şeriketu Tab'î'l-Kutubi'l-Arabiiyyeti, 1900.

es-Sallabî, Ali. *Devletu's-Selacika*. Kahire: Muessesetu İkra, 2006.

Fûşîye eş-Şarterî, *Tarihu'l-Hamleti ila Beyti'l-Makdis*. Tercüme: Ziyad el-Aselî, Amman: Dâru'ş-Şurûk, 1990.

Habeşî, Hasan. *el-Hurûbu's-Salibiyyetu'l-Uvla*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1947.

İbn el-Esir el-Cezerî, Ali b. Ebi'l-Karam Muhammed b. Muhammed b. Abdilkerim. *el-Kamil fi't-Tarih*. thk. Ömer Abdusselam Tedmüri, Beyru: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1997.

Köymen, Mehmet altay. *Selçuklu Devri Türk Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.

Öngül, Ali. *Anadolu Selçukluları*. İstanbul: Çamlıca yayınları, 2018.

Parker, Ernest. *el-Hurûbu's-Salibiyye*. Tercüme: es-Seyyid el-Bâz el-Barîni, Beyrut: Dâru'n-Nahdati-l-Arabiyye, 1967.

Raymond of Aguilers. *Tarihu'l-Firence Ğuzâtu Beyti'l-Makdis*. Tercüme: Hüseyin Atiyye, İskenderiye: Dâru'l-Marifeti'l-Camiiyye, 1989.

Runciman, Steven. *Tarihu'l-Hamalâti's-Salibiyye*. Tercüme: Nuruddîn Halil, Kahire: el-Heyetu'l-Misriyati'l-Ammeti li'l-Kitâb, 1998.

Sevim, Ali. *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*. 5.baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.

Sevim-Erdoğan, Ali-Merçil. *Selçuklu Devletleri Tarihi*. 3.baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.

Surlu William, *el-Hurûbu's-Salibiyye*. Tercüme: Hasan Habeşî, Kahire: el-Heyetu'l-Ammetu'l-Misriyyetu li'l-Kitab, 1991.

Takkuş, Muhammed Suheyl. *Tarihu Selacikati'r-Rûm fi Asya's-Suğra*. Beyrut: Dâru'n-Nefais, 2002.

West, Anthony. *el-Hurûbu's-Salibiyye*. Tercüme: Şukrî Mahmud Nedin, Bağdat: en-Nibrasu li'n-Neşri ve't-Tevzi, 1967.

Yinanç, Mükerrimin Halil. *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.

Yusuf, Jozef Nesim. *el-Arabu ve'r-Rûmu ve'l-Lâtîn fi'l-Harbi's-Salibiyyeti'l-Uvla*. Beyrut: Dâru'n-Nahdati-l-Arabiyye, 1981.

Zekkâr, Suheyl. *el-Mevsuatu'ş-Şâmiyyeti fi Tarihi'l-Hurûbi's-Salibiyye*. Şam: Dâru'l-Fikr, 1995.

Zeydan, Abdusselam. *Henri er-Rabi İmbarator ed-Devleti'r-Rumaniyyeti'l-Mukaddeseti. el-Mevsuatu'l-Arabiyye*, Şam: Daru'l-Fikr, 2000.

Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi
Turkey Journal of Theological Studies
[Tiad: 2602-3067]

Cilt / Vol: 6,
Sayı/Issue: 1,
2022